

BATMAN RAPORU (17-20 Ocak 2003)

GEZİNİN AMACI:

Olağanüstü hal yasasının uygulandığı illerde aşamalı olarak kaldırılarak sonuçta 30 Kasım 2002 tarihinde olağanüstü sona erdikten sonra, hukuken olağan halin geçerli olduğu bölgede fiilen olağan hal koşullarının oluşup oluşmadığının, köye dönüş, cezaevleri, karakol, arama kontrol mekanizmalarında yasa ve mevzuatlara uyulup, uyulmadığının tespit ve değerlendirilmesi için Güney Doğu Anadolu Bölgesinde 6 ilde inceleme yapılmasına komisyon tarafından karar verilmiş ve bu bağlamda 4 milletvekili ile Batman ilinde inceleme yapılmıştır.

GÖZLEMLER:

Araştırmalar,

- Emniyet
- Jandarma
- Cezaevi birimlerinde yapılmıştır.

Görüşmeler,

- Vali,
- Baş Savcı,
- Belediye Başkanı,
- Sivil Toplum Örgütleri
- İnsan Hakları İl Kuru,
- ÇATOM ve madde bağımlıları ilgilileri,
- Kahvehane, çay ocakları, iş yerlerinde vatandaşlarla yapılmıştır.

Batman ili, PKK terörü ve ekonomik nedenlerle yoğun göç almış bir ilimizdir. Bir yandan PKK terörü, bir yandan PKK karşıtı gibi gelişen HİZBULLAH terörü 1990'lı yılların sonuna kadar Batman'ı yaşanmaz bir il haline getirmiştir.

PKK ve HİZBULLAH kaynaklı silahlı terörün sona ermesi ile ilde OHAL uygulamalarında doğal olarak esneklik sağlanmış, bir yandan terörün sona ermesi, diğer yandan terör nedeniyle artan devlet baskısının azalması, sonuç olarak halkın "eskiye göre daha iyidir" şeklinde niteledikleri koşulların daha iyi olmasına neden olmuştur.

İnceleme sırasında vatandaşın son 1-2 ay içerisinde eski günlere mi dönüyoruz endişesine kapıldığı görülmüştür.

Bunun nedeni, Abdullah ÖCALAN'ın cezaevi ile ilgili koşullara ilişkin PKK-KADEK örgütünün propagandası, yakın zamanda Lice'de yaşanan olay ve kısmen de Irak savaşının olası etkilidir.

Genel olarak terör tehdidi azalmakla, ekonomik sorunlar gündeme oturmuştur.

Heyetimizin Batman halkı ile direkt kurduğu kahveler, çay ocakları, sendikalar ve esnafın işyerlerinde yaptığımız görüşmelerde vatandaşların heyetle toplum içinde ilişki kuramadıkları, şikayetlerini açıklayamadıkları, bizlerle ikili görüşmelerinde ise eğer herkesin içinde konuşurlarsa güvenlik görevlileri tarafından izlenip baskıya maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Zırhlı araç ve panzerlerin şehirde arada bir görüldüğü, silahlı resmi güvenlik birimleri ve sivillerin sokakta sivil vatandaşın arasında bulunduğu tarafımızdan tespit edilmiştir. (İlgililer tarafından bu hareketlilik 17 Ocak 2000 tarihinde öldürülen Hizbullah lideri Hüseyin VELİOĞLU'nun ölüm yıl dönümü nedeniyle diye açıklanmıştır.)

İl Emniyet Müdürlüğü'nün zemin ve bodrum katında bulunan sanık sorgu ve gözlem mekanlarının yeni düzenlenmiş, boyanmış, kamera sistemlerinin konulmuş ve henüz hizmete açılmamış olduğu, (Heyet için hazırlanmış gibi) 2000 yılında yapılan incelemelerde tespit edilen gayri insani koşulların ortadan kaldırılmış olduğu, yeni sorgu odasının ses geçirmez şekilde izole edildiği görülmüştür.

Batman Özel Tıp Cezaevlerinde yapılan incelemede, genel olarak tutuklu ve hükümlülerin Cezaevi İdaresi ve Baş Savcıdan şikayetçi oldukları gözlemlenmiştir.

Bu şikayetler,

- 1- Haftalık 5 saat sohbet, spor, kültür etkinliği yapma hakkı veren genelgenin uygulanmadığı,
- 2- Görüşmeye gelen yakınlarına kötü davranıldığı, görüşme sürelerinin arama yapma bahanesi ile kısaltıldığı,
- 3- 6 ayda bir yapılan koğuş değişikliğinin yapılmadığı,
- 4- Dilekçelerin dikkate alınmadığı,
- 5- Baş Savcının Cezaevi İdaresine bizzat karıştığı, tutuklu ve hükümlülere istediklerini yapmazlarsa sürgünle veya infazlarını yakarak cezalandırılacağını söylediği,
- 6- Yeterli sıcak su ve havalandırmanın olmadığı,
- 7- İşkence ile ilgili tespitimiz.

Tutuklu ve hükümlülerin hazırlık aşamasında

- Adi: 12 kişi işkence görmüş
- “ 20 kişi işkence görmemiş
- Hizbullah: Tamamen işkence görmüş,
- PKK: 1 kişi dışında işkence görmüş.

Olduğunu beyan ettikleri, tespit edildi.

Heyet Cezaevine gelmeden 1 gün önce ankesörlü telefon takılmış fakat kullanıma açılmamıştır.

Batman Cezaevinde 250 kişi kapasiteli olup inceleme sırasında 523 tutuklu ve hükümlü mevcuttur.

Batman Cezaevinde Baş Savcının gelmesinden sonra verilen yemeğin kalitesinin arttığı tutuklu ve hükümlüler tarafından beyan edilmiştir. Ancak diğer taraftan koşulların da zorlaştırıldığı beyan edilmiştir.

Tutuklu ve hükümlülerin özellikle haftalık 5 saat ayrı koğuştan insanlarla bir arada olma haklarının Batman Cezaevi koşulları dikkate alındığında var olduğu, ancak Baş Savcı tarafından buna ilişkin 18.1.2002 tarih 2-7 sayılı genelgeye, bu genelge Batman Cezaevi ile ilgili olmadığı gerekçesi ile uyulmadığı, kanaatimizce bu genelge doğrultusunda söz konusu hakkın verilmesi gerektiği veya bu konuda ilgililer tarafından yeniden aııklayıcı genelge gönderilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

Cezaevi İzleme Komitesinin koşullara ilişkin önerilerinin gereğinin yapılmadığı komitenin daha sık aralıklarla Cezaevi ile ilgilenmesi gerektiği kanaatindeyiz.

Terör nedeniyle geçmişte bazı köyler boşaltılmıştır.

Valilik tarafından verilen bilgilere göre.

- 30 Köy boşaltılmıştır.
- 105 mezra boşaltılmıştır.

Bunlardan

- 9 köy geri dönmüştür.
- 11 mezra geri dönmüştür.

Köye dönüşte,

- 6 köy 4 mezraya maddi destek sağlanmış.
- 3 köy 7 mezraya maddi destek sağlanmamıştır.

Yapılan araştırma sonucu köye dönüş programının uygulamasında yetkililerin bazı köylerin dönüşünü, özendirdiği, bazı köylerin dönüşünün engellendiği tespit edilmiştir.

Kanaatimizce geçmişte PKK tarafından boşaltılan köylere dönüş desteklenmekte, devlet tarafından boşaltılan köylere dönüş engellenmektedir. Bunun gerekçesi de halen terör tehdidinin devam etmesidir.

İl ve İlçelerde kurulan İnsan Hakları Kurullarının işlevsel olmadığı, Batman İ.H.K.na bu güne kadar 6 başvuru yapıldığı, kurulun kuruluşu, yeleri ve çalışma biçimi dikkate alındığında insan hakları ihlalleri konusunda caydırıcı olmayacağı, amacın gerçekleştirilmesi için kurulun S.T.. temsilciliklerinden oluşması gerektiği kanaatindeyiz.

İlin en yetkili ağızlarından OHAL yasaının teröristlere karşı uygulandığı, bunun terörle mücadelenin gereği olduğu, aslında bu uygulamalarla vatandaşın can ve mal emniyetinin sağlandığı yani vatandaşın yararına bir uygulama olduğu belirtilmiştir.

Yapılan tespitlere göre Batman ilinde geçmişe göre bir çok iyileştirmeler yapıldığı, silahlı terörün bitmesi ve terör tehdidinin bitmesi veya azalması sonucu alınan önlemlerin de aşamalı olarak kaldırıldığı ancak diğer olağan iller seviyesine gelmediği, ilgili kamu görevlilerinin halen teröre karşı devleti koruma veya kişisel refleks ile hareket ettikleri tespit edilmiştir.

ÖNERİLER:

1. Köye dönüş projesinin adaletli uygulaması, köye dönmek isteyenlerin talebinin ayırım yapılmadan ivedilikle yerine getirilmesi, dönüş ihtiyacı için maddi kaynakların arttırılması, bu konuda ilgili bakanlıkların görevlilere talimat verilmesi.
2. Batman Cezaevi koşullarının iyileştirilmesi, içerdekilerin tutuklu veya hükümlü olmakla beraber insan olduklarının unutulmaması, insan olmaktan kaynaklanan haklarının kullanılmasına mevcut yasa ve mevzuat kapsamında azami gayret gösterilmesi, uygulamalardan doğan çelişkilerin giderilmesi için açık ve net genelgelerin gönderilmesi, özellikle Adalet Bakanlığının 18.1.2002 gün ve 2-7 sayılı genelge konusu haftalık 5 saat sohbet toplantısı hakkının tüm tutuklu ve hükümlülere kullandırılması.
3. Geçmişte terör nedeniyle mağdur olan halkın son 1-2 aydır yine aynı korkuya kapılmaları da dikkate alınarak yetkili ve görevlilerin halka daha yakın davranmaları gerekmekte, bazı özel günler veya durumlar nedeniyle önlemlerin arttırılması, arama ve kontrollerin sıklaşması, zırhlı araç ve üniformalı görevlilerin cadde ve sokaklarda sık görülmesi terör ve teröristi caydıran değil halkın insan hak ve özgürlüklerini kısıtlayan ve halkı endişeye sürükleyen etkenler olduğunun unutulmaması, devleti koruyalım derken insanların haklarının ihlal edildiğinin görevliler tarafından bilinmesi yönünde ilgililere bilgi ve eğitim verilmesi.